

αμπάριζα

Πέμπτη, 23 Φεβρουαρίου 2012

5:08 πμ

αμπάριζα

ΣΗΜΑΙΝΕΙ

- 1) παιδικό παιχνίδι ανοιχτού χώρου, κατά το οποίο δύο ομάδες παιδιών κυνηγούν και προσπαθούν να αιχμαλωτίσουν (να αμπαρώσουν;) η μία την άλλη.

Πιθανόν όχι και τόσο παιδικό βλ. παρακάτω [Αμπάριζα το παιχνίδι των ναυτών](#). Πλήρης [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ](#) ακολουθεί

Κατά συνεκδοχή η μεγάλη πέτρα που τοποθετείται το χώρο τού παιχνιδιού και αποτελεί ίσως την πύλη του φρουρίου που αναφέρει ο Σαράφης (βλ. παρακάτω) . Το έναυσμα για να αρχίσει το παιχνίδι είναι η φράση **παίρνω αμπάριζα^α και βγαίνω** (από τον παίκτη της αμπάριζας) ως ειδοποίηση ότι αρχίζει το κυνήγι των αντιπάλων.

Μεταφορικός παίρνω **αμπάριζα** (κάποιον ή κάτι) σημαίνει παρασύρω κάποιον ή κάτι με την ορμητικότητά μου: "μόλις κατάλαβε ότι τον εξαπάτησαν τους πήρε όλους αμπάριζα στο βρισίδι".

- α) ΣΣ **επαίρω μπάρα**, σηκώνω την μπάρα που κλείνει την πόρτα. Σήμερα μπάρες λέμε και τις μεγάλες μεταλλικές δοκούς που κλείνουν τις ισόπεδες διαβάσεις των σιδηροδρόμων και τις εισόδους χώρων στάθμευσης.

Αμπάριζα το παιχνίδι των ναυτών

9290 Σαράφης-Πιντζίπιος, Α. (1907). Ελληνικός Αυτοκρατορικός Στόλος. Αθηναι: Άγνωστος. (168/203)

ἐπιδόσεως. Ἔτεροι δὲ πάλιν ἀπὸ τὰς σπουδαιοτέρας τῆς ψυχαγωγίας ἐκφάνσεις, τελούμεναι μετὰ διεξοδικοῦ ἐνδιαφέροντος ἀνὰ τοὺς γύρω που τῶν ἀγκυροβολίων τόπους, αἰτιολογίαν καὶ σκοπὸν εἶχον τὴν φυσικὴν ἐξέλιξιν τοῦ σημαίνοντος μέγα κατὰ τοὺς ἀγῶνας ἐκ τοῦ συστάδην **ἀλληγορῆσεως** πρὸς ἀμοιβαίαν τῶν συμπραττόντων ὑποστήριξιν ἐν ἐπερχομένῳ κινδύνῳ· εἰς τοῦτο ἀπέβλεπον ἢ πολυθόρυβος Ἄμπαρόριζα (κατὰ τὴν ὁποίαν ὁμᾶς τις ὑπετίθετο ὅτι ἐφύλαττε τὴν πύλην φρουρίου, ἐν ᾧ ἰσοδύναμος ἄλλη προσεπάθει νὰ πλησιάσῃ καὶ παραβιάσῃ, ἐπιηκολούθει δ' ἀλληλοδίωξις ὑπὲρ ἐπικρατήσεως ὑπὸ διαγεγραμμένους ἀμφοτέραις περιορισμοὺς ἀπομαχίας καὶ ἀιχμαλωτίσεως) καὶ ὁ εὐρύτερον τὸ μένος μετὰ τοῦ πείσματος διεγείρων **Πετροπόλεμος**.

Ο Σαράφης εδώ μπερδεύει την αμπάριζα με την αρμπαρόριζα . Η αρμπαρόριζα είναι το πελαργόνιο το βαρύσσομο του γένους των πελαργονίων. Είναι συνυφασμένη με την Ελληνική παράδοση αφού τη συναντάμε στην μαγειρική.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ

<αλβ. ambaresë. *171

πιθ. <αλβ. ambaresë. 131

Το οποίον ambaresë όπως ήταν αναμενόμενο δεν υπάρχει (171,131 - Μπαμπινιώτης γαρ). Ούτε μας λέει τι σημαίνει στα αλβανικά, ούτε το μεταφράζουν οι διάφοροι ηλ. μεταφραστές.

Αν διαβάσουμε όμως το [VELI - Francesco Bonomi - Vocabolario Etimologico della Lingua Italiana](#)

barra Ισπανικά και Πορτογαλικά **barra** , Γαλλικά **barre**,

Προβηγκιανά **barri** σημαίνει αμυνα,

Riparo καταφύγιο; (Αγγλικά. bar, Γερμανικά Barre). Από το κ. Λατ. BARRA (BAR ονόμαζαν οι Κέλτες και οι Κίμβροι το κλαδί του δέντρου, που φαίνεται να συγγενεύει με το Αρχαίο Γερμανικό SPARRO, σύγχρονο SARREN

(= SPARAS) **traversa, τραβέρσα** . Το Γαλλ. **BARRER**, Το Ισπανικό **BARRA, BARREAR**)

κλείνω , κλειδώνω. Τοπωνύμια όπως **Bar-sur-Aube, Bar-le-Duc** έχουν την ίδια προέλευση. Το

Sbarra, σημαίνει μεταλλική βέργα, περάτης, **σιδερόβεργα, σεράλιο** (<Serraglio= Γαλ serail, προφ. σεράιγ από όπου και το σεράι ή σαράι). Σημαίνει όμως και το **σύνоро** μεταξύ του χώρου των δικαστών και διάδικων και του χώρου του ακροατηρίου. (Πβλ. Γαλ.

BARREAU, Αγγλικό **Barrister**).

Το **A BAPA** σημαίνει "με την μπάρα" και η συνήθης κατάληξη -ιζω που δείχνει ενεργεία χαμπάριζω, σκουπίζω, γυαλίζω, ματίζω, βαπτίζω και πάει λέγοντας.

Το αμπάρι είναι μέρος στο οποίο κλείνουμε, κλειδώνουμε κάτι.

Από εκεί και το **αμπαρώνω** και από εκεί παλίνδρομα δημιουργείται η **αμπάρα**=μπάρα . Η κατάληξη -ωνω δηλώνει και αυτή ενεργεία (πβλ. Αίνιγμα: κλειδώνω μαναταλώνω κι ο κλέφτης μέσα μένει. Τι είναι; - Ο Ήλιος)

Ξενόγλωσσα

Στα Αγγλο ελληνικο λεξικο Ναυτικών Ορων :

μπάριζα (βάρις, φορτηγίς, φορτηγός), barge, hoy, lighter.

ναύτης μπάριζας, bargee.

Μολονότι η λέξη είναι πολύ κοντά στο αμπάριζα δεν ταιριάζει με τα συμφραζόμενα και δεν μπορεί να αποτελεί συστατικό του ονόματος του παιχνιδιού αμπάριζα που φαίνεται τελείως χερσαίο.

Barrare; Barricade=τείχος, οδόφραγμα; Barriera; Sbarra;

Γαλ. Baracca; Barile; Barricata;

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Αμπάριζα (ορμητήριο).

Συνώνυμο : **Σκλαβάκια**

Παραδοσιακό παιχνίδι, κυρίως γι' αγόρια 12-15 ετών, αλλά μπορούν να το παίξουν και κορίτσια.

Έχει πολύ αυστηρούς κανόνες, που οι παίκτες πρέπει να τους κρατούν με κάθε τρόπο.

Τα παιδιά, 8 ως 14 τον αριθμό, χωρίζονται σε 2 ομάδες και κάθε ομάδα έχει τη μάνα της. Κάθε ομάδα διαλέγει την περιοχή της, σε 100 με 150 βήματα απόσταση από την άλλη και στο κέντρο είναι η αμπάριζα ή η **Μανή**^α, κατά την ποντιακή παραλλαγή, που αποτελείται από ένα σωρό, καμωμένο με τα πανωφόρια των παιδιών ή τα σακάκια τους ή ένα δέντρο, αν υπάρχει σ' αυτόν το χώρο. Γύρω απ' την αμπάριζα, κάθε ομάδα χαράζει έναν κύκλο, με ακτίνα 3 ως 4 μέτρων και εκεί θα φυλάγονται τα σκλαβάκια. Εμπρός από τον κύκλο αυτό, σε μια απόσταση 5 βημάτων, κάθε ομάδα χαράζει μια ίσια γραμμή, που δείχνει τα σύνορα της περιοχής της.

Την αρχή του παιχνιδιού την κάνει ένας, ο πιο σερπετός από τους παίκτες της ομάδας Α, που προχωρεί προς τη γραμμή κι αρχίζει να κοροϊδεύει και να ειρωνεύεται τους αντιπάλους του. Τότε ο αρχηγός, η μάνα της αντίθετης ομάδας δίνει την εντολή σ' έναν απ' τους δικούς της, να τον κυνηγήσει και να πιάσει τον αιχμάλωτο. Κανείς δεν έχει δικαίωμα να κυνηγήσει και να πιάσει τον αντίπαλο του, παρά μονάχα έξω από την περιοχή του και μονάχα αν έχει βγει ύστερα απ' αυτόν. Αν ο αντίπαλος της ομάδας Α γυρίσει πίσω στην περιοχή του χωρίς να πιαστεί, τότε αυτός που τον κυνηγάει, δεν έχει δικαίωμα να μείνει στην ελεύθερη περιοχή, αλλά πρέπει να γυρίσει ξανά στο στρατόπεδό του και να πάρει «φωτιά» ή να πιάσει «αμπάριζα». Φωνάζει τότε: «Παίρνω αμπάριζα και βγαίνω» και τότε χτυπάει την αμπάριζα και βγαίνει πάλι έξω. Εντωμεταξύ κι άλλοι παίκτες της

ομάδας Α και της Β έχουν βγει και κυνηγιούνται. Αν κανείς φτάσει τον αντίπαλό του και τον αγγίξει, έστω και με τα δάχτυλα, και φωνάξει: «Σ' έπιασα», τότε αυτός θεωρείται αιχμάλωτος και οδηγείται με θριαμβευτικές κραυγές στο στρατόπεδο των αιχμαλώτων του αντιπάλου, δηλ. στον κύκλο που είναι χαραγμένος γύρω από την αμπάριζα, και δεν επιτρέπεται να φύγει μόνος του. Ωστόσο αν κάποιος από τη δική του ομάδα καταφέρει να χωθεί μέσα στο εχθρικό στρατόπεδο και χτυπήσει έναν από τους αιχμαλώτους, τον ελευθερώνει. Δε μπορεί όμως να ελευθερώσει παρά μονάχα ένα σε κάθε έξοδό του. Αν κανείς από τους παίκτες είτε κατά λάθος είτε για να γλιτώσει έναν από τους δικούς του, βγει από την περιοχή του παιχνιδιού, που σχηματίζει γύρω - γύρω ένα τετράγωνο, τότε θεωρείται λιποτάκτης και οδηγείται στο στρατόπεδο αιχμαλώτων του αντιπάλου.

Οι αρχηγοί των ομάδων δεν παίρνουν μέρος στο παιχνίδι, γιατί αν τυχόν συλληφθεί ένας αρχηγός, τότε χάνει ολόκληρη η ομάδα του το παιχνίδι. Αντίθετα, αν ο αρχηγός της αντίπαλης ομάδας καταφέρει να εισχωρήσει στην περιοχή του εχθρού και χτυπήσει την αμπάριζα, τότε κερδίζει ολόκληρη η ομάδα. Φωνάζει, τότε, «Έπιασα την αμπάριζα» και το παιχνίδι θεωρείται τελειωμένο. Κανονικά το παιχνίδι συνεχίζεται έως ότου η μια ομάδα χάσει τόσους παίκτες, ώστε να μη μπορεί πια να συνεχίσει. Οι νικητές, τότε, κάθονται καβαλικευτά στη ράχη των νικημένων και κάνουν έτσι τη βόλτα όλης της περιοχής, περιγελώντας τους αντιπάλους.

<http://users.sch.gr/vaxtsavanis/ampariza.html>

α) Μανή: Ειδος παιδιάς αγνώστου ετύμου.

μανίεν = κατεστράφη^{137.12}

(πβλ. ποντιακό τραγούδι Τσαμπάσιν

Αρ εκάεν και μανίεν

τ' Ορντούς το παρχάρ

Εκεί δα τι 'δεν κ' επέμνεν

μαναχά σαχτάρ)

Εκαηκε και κατεστραφη το παρχάρι της Ορντού εκεί άλλο τυποτα δεν απομεινε παρα μοναχα σταχτες.

Παρχαρι: Βοσκότοπος σε χλοερό οροπέδιο η σε χλοερό βουνό όπου εγκαθιδρύεται συνοικισμός από σπιτάκια αγελαδοτρόφων
ΣΗΜ: Στα αγγλικά αμπερ amber είναι το αρχ ελληνικό ηλεκτρο. Δεν φαίνεται να σχετίζεται με το αμπάριζα

Ιταλικά "**Prender l'ambio**" φεύγω δρομαίως από κάπου, παίρνω δρόμο .

Συμπέρασμα

Δεν χρειάζεται να καταφύγουμε στην κατασκευή αλβανικών λέξεων για να ετυμολογήσουμε το αμπάριζα όταν όλη η Ευρώπη βοά από λέξεις βασισμένες στη ρίζα μπαρ (BAR) και τα συγγενικά με όλους τους όρους του παιχνιδιού. Βλ. [α βάρρα](#)